

Вержиховська (Бедріна) Катерина Анатоліївна,

студентка спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит» економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету,

м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: к.е.н., доцент Будняк Л. М.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНИЙ АНАЛІЗ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Функціонально-вартісний аналіз (ФВА) пройшов досить тривалий шлях розвитку, перш ніж зміг довести свою ефективність. У рамках становлення цього аналізу в Радянському Союзі можна виокремити основні 5 етапів його розвитку. Так, на першому етапі – в період Великої Вітчизняної війни, коли виникла потреба заміни деяких матеріалів більш дефіцитними, метод існував на рівні інтуїтивного підходу до аналізу конструкторських рішень. Другий етап належить до 1946-1950рр, коли почали використовуватися окремі прийоми тоді ще маловідомого методу. У 1946р. було опубліковано першу працю Н. А. Борадачова, який провів дослідження оцінки відповідності конструкції її функціональному призначенню. Аналіз одного із приладів, здійснений вченим, дозволив скоротити кількість деталей на 22% за рахунок виключення „зайвих” [2,с.5]. Це було першим результатом застосування ФВА. Наприкінці 40-х років принципи методу знайшли своє відображення у працях інженера Ю. М. Соболева, працівника Пермського телевізійного заводу. Перша розробка інженера (вузол підсилення мікротелефона) дозволила скоротити кількість деталей на 70%, витрати матеріалів – на 42%, трудомісткість – на 69%, а загальну собівартість – в 1,7 рази [1,с.164]. З цього часу й починається теоретична розробка і практичне використання ФВА. У 60-ті роки – на третьому етапі розвитку – застосування ФВА розширюється. З'являються публікації, активно формуються методологічні засади аналізу, він починає широко використовуватись на багатьох підприємствах електротехнічної та машинобудівної галузей. З середини 70-х років розпочинається четвертий етап розвитку методу. У 1977р. в Міністерстві електротехнічної промисловості створюється перша в країні трьохрівнева система організації та управління ФВА, зростає кількість комітетів, лабораторій, груп по ФВА, набуває поширення навчання спеціалістів методиці його проведення. Економічний ефект від впровадження методу безупинно зростає. У 80-ті роки в країні розпочався п'ятий, якісно новий етап розвитку ФВА, який характеризується планомірним введенням методу в різних галузях, розширенням сфер його застосування у зв'язку з реально отриманими результатами зниження собівартості продукції.

Приблизно в той же час, коли Ю. М. Соболев створював метод поелементного опрацювання конструкції, в американській електротехнічній фірмі „Дженерал електрик” схожі дослідження проводив інженер Л. Д. Майлз. Поштовхом до виникнення ФВА стала та ж причина, що і в Радянському Союзі: відсутність дефіцитних кольорових металів та спроба замінити їх більш доступними при виготовленні окремих деталей. Проведений аналіз показав, що замінені деталі працюють ефективно, а в деяких випадках їх надійність навіть підвищилася. Основна відмінність методу Ю. М. Соболева від методу Л. Д. Майлза полягала в тому, що перший був спрямований на пошук більш економічних способів

виготовлення виробу переважно в межах існуючого конструкторського рішення, в той час як Л. Д. Майлз і його послідовники в основу поклали функцію, розглядаючи вихідну конструкцію лише як один із можливих варіантів виконання виробом свого призначення. Перші спроби застосування ФВА показали його виключну ефективність – зниження прямих витрат на 10-30%. За оцінками американських спеціалістів, кожен долар, витрачений на впровадження ФВА, приносить 10 доларів прибутку [2,с.6].

Починаючи з 60-х років, ФВА починають застосовувати й інші розвинені капіталістичні країни. В Англії він з'являється на електротехнічних підприємствах, у Франції – спочатку в автомобільній, приладобудівельній, пізніше – в галузі виробництва побутової техніки. У Німеччині ФВА використовується з 1959р. Вперше його було запроваджено в автомобілебудівельній промисловості. В Японії метод ФВА став використовуватися особливо активно після нафтової кризи 1973р. Пізніше на більшості японських фірм ФВА було охоплено 80-90% нових і 50-85% уже існуючих виробів. Таке поширення практичного використання методу ФВА було обумовлено значною ефективністю, яка досягається в результаті його запровадження [2,с.7].

В Україні ФВА розвивався в межах окремих регіональних груп. Так, найбільш помітними були харківські фахівці на чолі з В. Глезером, запорізькі під керівництвом Я. Сосновського, донецькі на чолі з академіком М. Чумаченком та деякі інші групи і окремі фахівці [3]. Проте особливий внесок у розвиток даного виду аналізу здійснила творча група під керівництвом М. Г. Чумаченка. Підручник по функціонально-вартісному аналізу (1985р.), Методичні положення по проведенню функціонально-вартісного аналізу на підприємстві (1987р.) стали важливими науковими та практичними надбаннями вченого, які знайшли широке використання на вітчизняних підприємствах.

На сучасному етапі розвитку підприємств застосування ФВА не втратило своєї актуальності. Більш того, увага до даного методу значно підсилилася. Це сталося завдяки його модифікації, від простого конструкторського прийому до ефективного методу зниження собівартості в системі управління виробництвом.

Список використаних джерел

1. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: ИП „Экоперспектива”, 1997. – 498с.
2. Справочник по функционально-стоимостному анализу /А.П.Ковалев, Н. К. Моисеева, В. В. Сысун и др.; Под ред. М. Г. Карпунина, Б. И. Майданчика. – М.: Финансы и статистика, 1988. – 431с.
3. Пастернак-Таранушенко. Економічна безпека. Основи науки про методи активізації творчого мислення. – Режим доступу: <http://econbez.narod.ru/1security/1books2/6-1.htm>.